

Nr 49.

Af herr **Pålsson**, *angående pension åt kontrollören vid Arlöfs sockerfabrik Olof Bruhns änka.*

Vid 1910 års riksdag väcktes i Andra kammaren en motion nr 118 af följande lydelse:

»År 1907 den 9 november inträffade å Arlöfs bangård en olyckshändelse, genom hvilken en människa förlorade lifvet och en annan svårt skadades. Med bantåg från Malmö anlände klockan 5,44 förmidagen kontrollörerna vid Arlöfs sockerfabrik Olof Bruhn och Fredrik Bager. De begåfvo sig från stationens plattform tvärs öfver bangården till den midt emot belägna sockerfabriken. Bangården var mörk, och de observerade ej en rad järnvägsvagnar, som af ett växellokomotiv knuffats i gång. Strax utanför sockerfabrikens portar kullkastades de af de nära nog ljudlöst framrullande vagnarna och öfverkördes. Medelst ett i all skyndsamhet anskaffadt extratåg fördes de till Malmö allmänna sjukhus, där Bruhn inom kort afled, medan däremot Bager kunde räddas till lifvet.

Bruhn efterlämnade som närmaste anförvanter vid sin död dels sin hustru Mathilda Kristina Bruhn, född Johnsson den 19 april 1855 (bil. B), dels en vuxen son i ett föregående äktenskap. Ånkefru Bruhn blef genom olyckshändelsen fullständigt förkrossad och har efter densamma varit ur stånd att försörja sig själf. Hon är, såsom bifogade läkareintyg (bil. C) utvisar, »till ytterlighet nervös och till krafterna nedsatt». Hennes sjuklighet yttrar sig bland annat i upprepade svimnings- eller vanmaktsanfall, som göra det omöjligt för henne att reda sig på egen hand. (Se ett af hennes närmaste bekanta och grannar afgifvet intyg, Bil. D).

Behållningen i boet utgjorde enligt å magistratens i Malmö vägnar förrättad bouppteckning den 19 mars 1908 kronor 9,117:98. Mellan makarna var ömsesidigt testamente upprättadt, enligt hvilken den efterlevande intill sin död skulle sitta i orubbadt bo. Detta testamente blef emellertid klandradt af Bruhns ofvannämnda son, som också genom utslag den 20 januari 1909 tilldömdes sin laglott i boet. (Bil. E).

Änkefru Bruhn åtnjuter efter mannens död pension från »Arméns nya änke- och pupillkassa» med 180 kronor årligen.

Af den efterlämnade behållningen i boet har under de två år, som förflutit efter Bruhns död, mycket åtgått till läkare- och sjukvård, helst som änkefru Bruhn ej kunnat på något sätt bidraga till sitt uppehälle men måst anlita andra människors biträde i rätt stor utsträckning. Hon befinner sig därför hjälplös och i mycket bekymmersamma omständigheter.

Bruhn var född den 10 augusti 1850, inskrefs som volontär vid Skånska dragonregementet vid 17 års ålder, avancerade där till fanjunkare och afgick vid fyllda 50 år med pension. Han tjänstgjorde under de sista åren af sin tjänstetid vid regementet som kontrollör vid olika sockerfabriker och fortfor därmed efter afskedstagandet oafbrutet till sin död. Vitsorden från hans tjänstgöring såväl vid regementet (bil. F) som i egenskap af kontrollör (bil. G) äro de bästa.

Af polisförhørsprotokollet synes mig tydligt, att änkefru Bruhn icke med framgång kan framställa rättsliga anspråk gentemot kungl. järnvägsstyrelsen. Bruhn och hans kamrat i olyckan hade begifvit sig in på järnvägsspåren utan att därtill ha rättighet. Och därmed torde den *rättsliga* sidan af saken vara klar. Däremot synes mig starka *moraliska* skäl tala för att staten tillerkänner Bruhns änka något understöd för hennes återstående lifstid.

För dessa skäl skall jag i korthet redogöra.

Arlöfs järnvägsstation är i trafikhänseende en af de lifligaste vid södra stambanan. Stationsbyggnaden ligger inne bland spåren, i det stambanan går å ena sidan och västkustbanan å andra. Ett 70-tal ordinarie tåg passera här dagligen, hvartill komma extra. Den stora sockerfabriken och vagnfabriken vålla en stark lokal rörelse å bangården. Så godt som oafbrutet gå växelmaskiner fram och tillbaka å densamma. Järnvägarna gå midtigenom samhället och klyfver detta i två hälfter. Ena förbindelsen öfver järnvägsspåren är allmänna landsvägen. På denna råder en trafik fullt så stark som på hufvudgatan i en stad med några tusen invånare. Järnvägsgrindarna äro, såsom kronolänsmannen i polisförhöret säger, »stängda nästan den mesta tiden

af dagarna». Då ingen viadukt funnits, har nödvändigheten framtvingat ett rent system af olagligt beträdande af järnvägen. Jag har själf en mångfald gånger iakttagit passerandet af järnvägsöfvergången vid Arlöf och kan icke erinra mig något tillfälle, då jag på en söckendag sett järnvägsgrindarna öppna. Människor i stora klungor har stått och väntat samt plötsligt något ögonblick, då spåret varit ledigt för tåg eller vagnar, själfva öppnat grindarna och rusat öfver. Järnvägspersonalen har måst blunda för dessa förhållanden. Om en olycka vid sådant tillfälle inträffade, skulle en rent *formell* undersökning helt visst finna anledning till olyckan vara offrens egen »oförsiktighet». Men i verkligheten drabbar ansvaret statens järnvägar, som icke öfver järnvägsspåren beredt någon *laglig* trafikväg, som kan anses i någon mån tillfredsställande. Ty att man midt i ett rastlöst samhälle skall kunna spärra den lagliga gångtrafiken så godt som hela dagen, det är ändå, som kronolänsmannen med all rätt säger, »olidligt».

Bruhn blef uppenbarligen ett af offren för detta system. En person som han, hvilken hela sitt lif visat ordning och punktlighet, begaf sig med säkerhet icke af något öfverdåd eller själfsväld tvärs öfver järnvägsspåret. Han hade att välja mellan denna väg och att komma för sent i sin tjänst, och han valde det förstnämnda, såsom före honom många andra sockerbrukets kontrollörer, enligt hvad jag inhämtat, gjort.

Jag har ansett dessa skäl så moraliskt starka, att jag härmed dristar mig att vädja till Riksdagen till den sjuka och betryckta änkans förmån.

Med hänsyn till Riksdagens förut fattade beslut i likartade fall, föreslår jag det årliga understödsbeloppet till 300 kronor.»

Ifrågavarande motion vann år 1910 icke Riksdagens bifall. Betänkligheter reste sig häremot, emedan affidne Bruhn »förolyckades genom egen oförsiktighet». Jag har sedermera tagit närmare kännedom om förhållandena och finner — under fullt instämmande med fjolårets motionär — att förhållandena med trafikanordningarna vid Arlöf verkliga äro af den beskaffenhet att staten måste anses medansvarig för olyckshändelsen i fråga. Då änkan Bruhn fortfarande är oförmögen att själf försörja sig (se läkarbetyget bil. H) och nu måst förbruka åtskilligt af det lilla kapital, som fanns vid mannens död, har jag funnit *rena barmhertighetsskäl*, för hvilka Riksdagen vid andra tillfällen ej visat sig känslolös, tala för att ånyo bringa saken under Riksdagens pröfning.

Jag dristar mig därför vördsamt föreslå,

att afiidne kontrollören vid Arlöfs sockerfabrik Olof Bruhns änka *Mathilda Kristina Bruhn*, född Johnsson, må berättigas att från och med den 1 januari 1911 under sin återstående lifstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, å allmänna in-
dragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 300 kronor.

Stockholm den 23 januari 1911.

Jöns Pålsson.

(Afskrift.)

Bil. A.

Protokoll, hållet vid polisundersökning den 9 november 1907 å järnvägsstationen i Arlöf.

Till min kännedom hade kommit, att ett svårare olycksfall i dag på morgonen inträffat å järnvägsstationen i Arlöf, därvid två vid sockerfabriken i Arlöf anställda kontrollörer, Olof Bruhn och Fredrik Bager blifvit kullkastade och öfverkörda af ett växeltåg och mycket illa skadade, hvarför jag inställt mig härstädes i och för polisundersökning rörande olycksfallet. Förhör hålles med följande personer, hvilka berätta:

Kontorsbiträdet W. Ekholm i Arlöf: I dag på morgonen tjänstgjorde han såsom t. f. stationsföreståndare. Han hade under dagens lopp hört omtalas, att nämnde kontrollörer Bruhn och Bager hade anländt till Arlöf med det tåg, som å västkustbanan från Malmö ankommit till Arlöf kl. 5,44 f. m. Han hade emellertid ej observerat, att de afstigit tåget. Några ögonblick efter det han kl. 5,48 gifvit signal till tågets afgang mot Lomma hörde han nödrop från bangården i närheten af sockerbrukets portar och fick höra att någon blifvit å bangården öfverkörd. En kort stund därefter kommo personer bärande till stationen kontrollören Bruhn, illa skadad och synbarligen öfverkörd af järnvägsvagnar. Strax därefter fick Ekholm höra, att ännu en person, nämligen kontrollören Bager, öfverkörts och skadats. Fältskären i Arlöf eftersändes genast, som ägnade de skadade den vård han kunde gifva, och ett extra tåg anskaffades, hvarå de skadade fördes till sjukhuset i Malmö, dit de anlände omkring 1/2 timme efter olyckans inträffande. På fråga om kontrollörerna vid sockerbruket i Arlöf ägde rättighet att gå på bangården i Arlöf, uppgifver Ekholm, att sådant tillstånd hade de aldrig fått af honom och troligen ej af någon annan.

Fanjunkaren G. A. Bergström från Malmö, kontrollör vid Arlöfs sockerbruk: Han jämte kontrollörerna Bruhn och Bager anlände med det tåg, som å västkustbanan från Malmö ankommer till Arlöf kl. 5,44 f. m. för att kl. 6 börja sin tjänst-

göring. Alla tre afstego tåget i Arlöf. Bergström skyndade före och gick öfver bangårdsspåren för att kortaste vägen komma till sockerbruket. Han observerade ett växeltåg borta vid järnvägsgrindarna vid landsvägen. Bruhn och Bager gingo samspråkande efter honom 15 å 20 steg. Det var mörkt och belysningen å bangården tämligen knapp. Hunnen till sockerbruket hörde han bakom sig skrik och nödrop. Han fick genast den uppfattningen, att Bruhn och Bager blifvit öfverkörda af växeltåget, hvarför han skyndade att anskaffa hjälp och var snart tillbaka till platsen, hvarifrån nödroppen hörts ungefär midtför sockerbrukets stora portar, där Bruhn låg under växeltåget och Bager vid östra sidan om detsamma, begge öfverkörda af växeltåget och mycket skadade. De skadade ägnades all den hjälp, som kunde åstadkommas och fördes med extra tåg till Malmö och därvarande sjukhus. Bruhns ålder omkring 55 år och Bagers omkring 65 år. Bägge nyktra och ordentliga män. Bergström uppgifver, på därom framställd fråga, att han ej hade rättighet att gå på bangården i Arlöf. Han hade en gång begärt sådant tillstånd af nuvarande stationsinspektoren i Arlöf, men fått ett nekande svar.

Lokomotivföraren Joh. Anderberg från Malmö: Han var förare å lokomotivet till växeltåget i Arlöf i dag på morgonen. Klockan något innan 6 blef en godsvagn till växeltåget framknuffad söderut ungefär från järnvägsgrindarna in på spåret nr 4 och förbi sockerbrukets stora portar. Denna vagn skulle, enligt hvad grindvakten några minuter senare nämnde, kullslagit och gått öfver samt skadat två personer, som uppgafs vara kontrollörer vid sockerbruket. Han hade ej sett obehöriga personer å bangården och ej observerat att någon blifvit öfverkörd.

Eldaren å samma lokomotiv B. Olin från Malmö: Lika med lokomotivföraren Joh. Anderberg.

Stationskarlen K. Vik i Arlöf: Strax innan kl. 6 i dag på morgonen, då Vik ledde växlingen å bangården härstädes och då inga obehöriga observerades därstädes, gaf han knuffsignal till växellokomotivet. En godsvagn framknuffades ungefär från järnvägsgrindarne söderut på spår nr 4. Omedelbart därefter hördes skrik och nödrop från platsen midt för sockerbrukets portar. Han skyndade dit och fann kontrollörerna Bruhn och Bager ligga under växeltåget, öfverkörda och skadade.

Stationskarlen Carl Stjernqvist i Arlöf: Klockan något innan 6 i dag på morgonen hade Stjernqvist sin tjänstgöring å bangården härstädes vid växeln till spår nr 5. Han hörde nödrop norrut utanför sockerbrukets portar. Skyndade dit och fann där Bruhn ligga under växeltåget och Bager öster om spåret, bägge öfverkörda af järnvägsvagnar och skadade men vid fullt medvetande. Har för någon tid tillbaka sett Bager krypa under ett på bangården stående tåg, men därför af Stjernqvist varnats.

Sockerbruksarbetaren Per Nilsson i Arlöf: Denna dags morgon klockan några minuter innan 6, då Nilsson arbetade i sockerfabriken, underrättade kontrollören Bergström, att »någon bestämdt» blifvit öfverkörd å bangården. Nilsson skyndade genast ut och fann Bruhn ligga under växeltåget, högt jämrande sig. Bager låg vid sidan om spåret.

Stationskarlen Jöns Eriksson i Arlöf: Han hade sin tjänstgöring i dag på morgonen vid biljettgrindarna. Klockan 5,50 hörde han jämmerrop från någon plats utanför sockerbrukets stora portar. Han skyndade dit och fann där Bruhn ligga framstupa i 4:de spåret, högt jämrande sig. Bager observerade Eriksson ej. Det var mörkt, fast bangårdens bågglampor redan voro tända.

Förste kontrollören vid sockerfabriken i Arlöf, doktor C. Kjellbom: Hade hört kontrollörerna vid fabriken omtala, att de brukade gå på bangården i Arlöf på egen risk, emedan de ej fått något tillstånd därtill.

Flera upplysningar kunna ej erhållas.

Enligt förhöret har ingen varit åsyna vittne till olyckshändelsen. Af all anledning hafva Bruhn och Bager, af hvilka den ene har dålig hörsel och den andre dålig syn, ej under det de gingo samspråkande observerat den framknuffade vagnen, utan därför af densamma kullstöts och öfverkörts och därefter öfverkörts af några af växeltågets vagnar. Framknuffade vagnar bruka gå tämligen ljudlöst. Orsaken till olyckan måste man tillskrifva oförsiktighet från de öfverkördes sida. Anledningen till att de gått å bangården har sannolikt varit därför att ej komma för sent till sin tjänstgöring, ty hade de gått den rätta vägen, nämligen om landsvägen och genom järnvägsgrindarna, så hade de antagligen fått en god stund stå och vänta och frysa vid järnvägsgrindarna, hvilka vid den tiden om morgnarna, då olyckan ägde rum, för det mesta äro stängda för växeltågs löpande fram och tillbaka. Till förekommande af flera dylika olyckor vid Arlöfs järnvägsstation, ty under tidernas lopp hafva där, på grund af dålig anordning därstädes, genom olyckor många människolif spillts, borde en gångbro byggas öfver järnvägen och landsvägen, så att åtminstone gående personer kunna obehindradt passera. För folket i och omkring Arlöf är det rent af olidligt såsom det är och många år varit ställt med anordningarna vid Arlöfs järnvägsstation, och klagomålen däröfver äro otaliga. Järnvägsgrindarna därstädes, genom hvilka dagligen många hundra åkdon och många tusen gående personer passera, måste det oaktadt vara stängda nästan den mästa tiden af dagarna i följd af de många passerande ordinarie tåg och växeltåg. Järnvägsgrindarnas långvariga stängning har varit orsak till många lagöfverträdelser. Särskildt vill jag påpeka, att stationshuset i Arlöf är beläget inne bland järnvägsspåren.

En skiss öfver bangården bilägges protokollet. Det röda strecket i skissen angiver där de skadade kontrollörerna efter all anledning passerat från västkustbanans tåg till platsen, där olyckan skedde.

Som ofvan

Georg Jönsson

Kronolänsman.

Vidimeras
ex officio

Georg Jönsson.

Bil. B.

Frejdebetyg.

Att afl. fanjunkaren Olof Brunhs änka Matilda Kristina Johnsson född den 19 april år 1855 (femtiofem) åtnjuter medborgerligt förtroende, betygar Malmö, S:t Johannes församling i Malmöhus län den 1/12 år 1909.

H. Hallenborg,

Kyrkoherde.

Bil. C.

Att enkefru Mathilda Christina Bruhn, född Johnsson, boende Friisgatan 7, sedan sin mans död genom olyckshändelse den 9 november 1907 varit och fortfarande är till ytterlighet nervös och till krafterna nedsatt, på grund hvaraf hon är oförmögen att genom eget arbete sig själf försörja, intygas.

Malmö den 17 december 1909.

Albin Lindberg,
leg. läkare.

Bil. D.

Att fru Mathilda Bruhn, isynnerhet efter hennes mans död, ofta lider af svimningsanfall, varder härmed intygadt.

Malmö den 5 dec. 1909.

Fru *Marie Stenholm.*

A. W. Stenholm,
vågmästare.

Fru *Kathe Levy,*
bor i Friisgatan 7. Malmö.

Maria Lindkvist
Friisgatan 7, Malmö.

Bil. E.

Utdrag af domboken Nr II, hållen vid rådstufvurättens i Malmö första afdelning den 20 januari 1909.

Uti målet, antecknad under Nr 1412 i domboken för den 16 sistlidne december, emellan Oscar J. Bruhn i Varberg kâränd, samt änkan Mathilda Kristina Bruhn, född Johnsson, härstädes, svarande, om klander af testamente, afsades följande

Utslag

Som upplyst blifvit, att kâränden är affidne Olof Bruhns bröstarfvinge, pröfvar rådstufvurätten rättvist förklara klandrade testamentet icke utgöra hinder för kâränden att utbekomma sin laglott efter bemälda Olof Bruhn; och förpliktas svaranden godtgöra kârändens kostnader å saken med skäliga ansedda tjugonio kronor.

Den, som med förestående utslag icke nöjes, äger att däremot erlægga vad; och skall talan fullföljas i Kungl. Maj:ts och rikets hofrätt öfver Skåne och Blekinge.

Som ofvan.

På rådstufvurättens vägnar:

H. SKYTTE.

Carl Johansson.

Bil. F.

Fru Mathilda Bruhn, som ämnar söka förhöjd pension efter sin afiidne man fanjunkaren O. Bruhn, har anhållit om ett yttrande af mig rörande detta ärende, och får jag i anledning häraf meddela, att fanjunkare Bruhn, som i många år tjänat under mitt befäl, därunder ådagalagt plikttrohet och duglighet. Då änkan befinner sig i mycket tarfliga lefnadsvillkor, anser jag ömmande skäl föreligga för bifall till hennes ansökan, helst mannen stupat på sin post.

Malmö 5 nov. 1908.

Georg Åkerman,
f. major.

Bil. G.

Att framlidne f. d. fanjunkaren vid kungl. skånska dragonregementet Olof Bruhn sedan hösten 1906 till sin genom olyckshändelse timade död d. 9 november 1907 varit anställd vid härvarande sockerfabrik såsom statens kontrollör, efter att sedan 1894 i samma egenskap ha varit verksam vid andra sockerbruk samt att fanjunkaren Bruhn under sin tjänstgöringstid här visat stor duglighet och plikttrohet, varder härmed på begäran intygadt.

Arlöf den 27 oktober 1908.

Carl Kjellbom,
Fil. doktor. Förste kontrollör.

Bil. H.

Att Enkefru Mathilda Bruhn i följd af neurastenia grav. + cor adipos. är oförmögen att sig genom arbete försörja, intygas härmed på heder och samvete.
Malmö den ²⁸/₁₂ 1910.

P. A. Cronberg,
legit. läkare.